

กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Self-Directed Learning Approach to Promote Lifelong Learning Skills for Non-Formal Education Learners in Suburban Area, Chiang Mai Province

ชรินทร์ มั่งคั่ง^{1*}, วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร² และ อนูปงศ์ ไข้งจิก³

Charin Mangkhang^{1*}, Varintorn Siripongnapat² and Anupong Hongchik³

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Faculty of Education, Chiang Mai University

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University

*Corresponding Author's Email: charin.mangkhang@cmu.ac.th

Received 23 October, 2024

Revised 23 December, 2024

Accepted 27 February, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนศึกษานอกระบบในพื้นที่ชานเมือง 2) เสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมือง กลุ่มเป้าหมาย คือ 1) ผู้เรียนที่ศึกษานอกระบบการศึกษา 2) ผู้บริหารและครู กศน.ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ 1) แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) แบบวิเคราะห์เอกสาร การเก็บข้อมูลใช้วิธีการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ปัญหา ตั้งเคราะห์แนวคิดใหม่และสรุปอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษามีทั้งหมด 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) ครูให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเอง 2) บทบาทผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนปฏิบัติการ และ 4) ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับ
2. ข้อเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง ประกอบไปด้วย 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา 3) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

คำสำคัญ : ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, ผู้เรียนนอกระบบการศึกษา, การศึกษาพื้นที่ชานเมือง, การเรียนรู้แบบนำตนเอง

Abstract

The objectives of this research aimed to: 1) To study a Self-Directed learning approach to promote lifelong learning Skills for Non-Formal Education Learners in suburban area, and 2) To propose a Self-Directed learning approach to promote lifelong learning Skills for Non-Formal Education Learners in suburban area. The target group is 1) Non-Formal Education Learners 2) Sub district NFE administrators and teachers, Total number of 18 people. Research instrument used in the research include: 1) In-depth interviews and 2) Document analysis. Data collection used basic data study methods. Analyze the problem Synthesize new ideas and summarize research findings.

The research results found that

1. The self-directed learning process that promotes lifelong learning skills for learners outside the education system has 4 steps: 1) Self-Analysis 2) Teach to facilitate learning 3) Concrete Operation and 4) Feedback

2. The suggestions for self-directed learning consists of 4 aspects: 1) organizing learning activities 2) Preparation of teachers and personnel in educational institutions 3) Media and learning resources and 4) Educational measurement and evaluation

Keywords: Lifelong learning skills, Non-formal education learners, Suburban education, Self-directed learning

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยสื่อข่าวสารและข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจของผู้คน การรับรู้ข่าวสารและข้อมูลเหล่านี้เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ หาง่ายได้เพียงปลายนิ้ว แต่จะมีประโยชน์อะไรหากองค์ความรู้ทั้งหมดนั้นไม่ได้ถูกเรียนรู้ (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2560) การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ของประเทศ ได้กำหนดภารกิจในการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ เรื่องแนวทางการจัดการศึกษาไทย ยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้แบบนำตนเองได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พุทธศักราช 2566 ยกย่องระดับจากสำนักงาน กศน. เป็น “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” มีหน้าที่จัดส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันทักษะการเรียนรู้ตลอดมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องสาระความรู้ ใ้บูรณาการความรู้และทักษะต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับ

ตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาไทย การใช้ภาษา

เป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ วิธีหนึ่งของรูปแบบการจัดการศึกษาที่เริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยไม่ว่าจะอยู่ในวัยไหนก็สามารถเรียนได้ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด การศึกษาเรียนรู้ไม่เพียงจบในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยชราก็ยังสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตัวเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ บนสังคมโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าสิ่งรอบตัวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในโลกของเทคโนโลยีและการสื่อสาร การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้ทุกคนได้ปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ได้ในวันที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีเป้าหมายในการมีชีวิตอยู่ที่ดีชัดเจนขึ้น ได้เจาะจงอยู่กับสิ่งที่กำลังสนใจ และช่วยเติมเต็มคุณค่าในการมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความหมายมากขึ้น (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2566) จากรายงานวิจัยของสำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) (2564) เรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉับพลันและวิกฤตการณ์โลก ได้ระบุว่า เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบโจทย์การทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันต่อภาวะผันผวนของตลาดงาน

ความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้เรียนจะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม ซึ่งถือว่าการเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) เป็นการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ความก้าวหน้าของการเรียนของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งผู้เรียนทุกคนมีอยู่ในขณะที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ Hiemstra (1994) อธิบายว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน แสวงหาผู้สนับสนุน แหล่งความรู้ สื่อการศึกษาที่ใช้ในการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรืออาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ ในการกำหนดพฤติกรรมตามกระบวนการดังกล่าว ในงานวิจัยของวรินทร์ สิริพงษ์ฉัตร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2567) การเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับนาโนในระบบสิ่งแวดล้อมทางนิเวศวิทยา ที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านประเด็นที่ตนสนใจหรือถนัด ทำให้เกิดความรู้สึกอยาก

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา เป็นปัจจัยสำคัญสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรได้รับคำแนะนำหรือการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบจากผู้สอนหรือผู้อำนวยการเรียนรู้

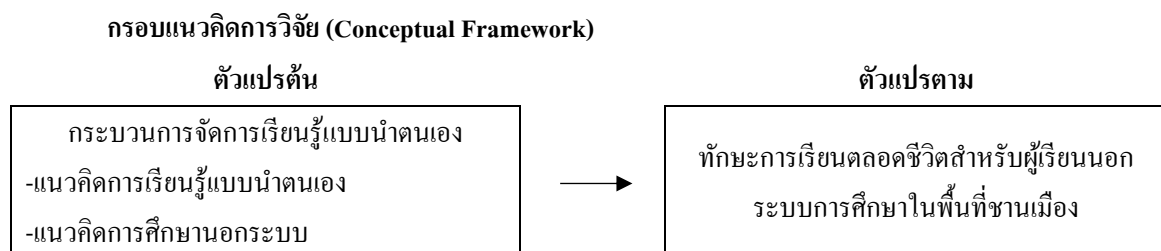
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองไปพัฒนาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะสามารถแสวงหาแหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ แบบนำตนเองจะเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในวิชาคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง นำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชนเมือง
2. เพื่อเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชนเมือง

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายการใช้เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการวิจัยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. แบบการวิเคราะห์เอกสาร (Documents Analysis) ศึกษาเชิงวิเคราะห์ เปรียบเทียบและสังเคราะห์ใจความสำคัญของเนื้อหา

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เรียนนอกระบบการศึกษา จำนวน 9 คน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้น โดยใช้วิธีการเลือกคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาแบบนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมืองในจังหวัดเชียงใหม่และยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิจัย
2. ครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน เป็นครูที่มีประสบการณ์สอนในสังกัดสำนักงานการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่ไม่น้อยกว่า 3 ปีและยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ วิเคราะห์เอกสารรายงานที่เกี่ยวข้องในด้านเนื้อหา แนวคิด เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบนำพาตนเองและเพื่อเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนศึกษานอกระบบ ในพื้นที่ชานเมือง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการออกแบบการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ปัญหาสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะทราบสาเหตุการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านการศึกษากลศาสตร์ในการศึกษาครั้งนี้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ 1) นักศึกษาที่ศึกษานอกระบบ จำนวน 9 คน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้น 2) ครูกศน.ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน ในสังกัดสำนักงานการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้แบบใหม่ นำข้อมูลมาจำแนกแยกประเด็น แล้วค้นหากล้องประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และสรุปข้อมูลที่ได้นำมาอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ หาประเด็นและจัดระเบียบแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของข้อมูลเพื่อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาคำตอบโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษา สรุปผลการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของผู้เรียนการศึกษานอกระบบในพื้นที่ชานเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตนำเสนอข้อมูลในลักษณะ แนวคิดรูปแบบ มโนทัศน์ เพื่อให้เข้าใจถึงมุมมองการศึกษานำตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)
2. เพื่อเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนำพาตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดของผู้เรียนการศึกษานอกระบบในพื้นที่ชานเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Knowles, 1975, 61; วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุตพัฒนา, 2564) และแนวคิดการศึกษานอกระบบ (ระวี จุฑาศฤงค, 2564; อรอาไพ บุรานนท์, 2554) สามารถสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเอง (Self-Analysis) 2) การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Teach to facilitate learning) 3) การปฏิบัติการ (Concrete Operation) และ 4) การประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

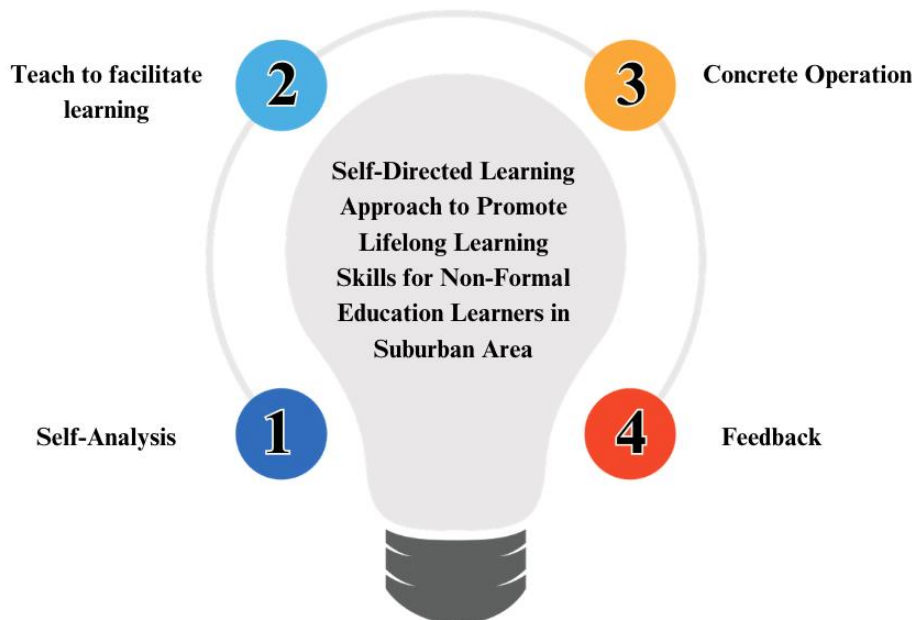
1. การวิเคราะห์ตนเอง (Self-Analysis) เป็นการให้ผู้เรียนค้นหาความถนัดและความสนใจของตนเอง คำนึงความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับผู้เรียนและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้นั้นคือ ฐึ่ความแตกต่างระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนให้ความสนใจในการศึกษานั้น ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนมีความถนัดและสนใจด้านการซ่อมรถ เป็นต้น

2. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Teach to facilitate learning) ผู้สอนปรับนิเวศการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนโดยเลือกสิ่งที่น่าสนใจ เช่น ผู้เรียนทำงานพิเศษเสริมเกี่ยวกับช่างยนต์ ผู้สอนช่วยจัดการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องช่างยนต์เสริมใน

หลักสูตรการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีสิ่งที่ตนให้ความสนใจมาใช้ในการเรียนรู้ได้ เช่น ครอบงำแบบการสอนความเป็นพลเมืองที่ดี ผ่านประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ยกตัวอย่าง กฎหมายการแต่งรถ เป็นต้น

3. การปฏิบัติการ (Concrete Operation) ให้ผู้เรียนศึกษาตามความสนใจของผู้เรียนตามผู้สอนอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยากร และแหล่งเอกสาร วิทยากรที่เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเช่น ผู้เรียนสนใจเรื่องการซ่อมรถ แหล่งเรียนรู้ด้านบุคคลโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการและเรียนรู้โดยตรงควรเป็นช่างผู้มีประสบการณ์จริง เป็นต้น

4. การประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านี้เป็น เสมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้และการช่วยเหลือบุคคลอื่น และการได้รับความช่วยเหลือเหล่านั้น เช่น การที่ผู้เรียนสนใจเรื่องการซ่อมรถยนต์สามารถนำไปใช้ในจิตประจำวันของผู้เรียนได้และยังสามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นในการซ่อมรถให้บุคคลอื่น ๆ ได้ ผู้สอนควรประเมินให้มีความหลากหลายให้กับผู้เรียน โดยแนะนำอย่างมีความยุติธรรมและสมเหตุสมผล ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยให้ผู้สอนประเมินมีหลากหลาย เน้นการประเมินรายบุคคล เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาประมวลเพื่อวิเคราะห์ นำไปสรุปในการเรียนครั้งต่อไป

ภาพที่ 2 : ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบนำพาตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา

ที่มา: ผู้วิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ผ่านแบบสัมภาษณ์จากผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในรูปแบบ นอกระบบการศึกษา จำนวน 9 คน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น บุคลากรและครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่ได้ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ : เนื้อหาสาระควรมีความยากง่ายพอเหมาะสมกับผู้เรียน ไม่ควรยากเกินไปหากเป็นเรื่องที่เข้าใจยากควรเตรียมจัดสถานการณ์และกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ครูออกแบบให้มีความหลากหลายในด้านเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ประวัติศาสตร์รถยนต์ (ประวัติศาสตร์) คำศัพท์อะไหล่เกี่ยวกับรถยนต์ (ภาษาต่างประเทศและวิศวกรรมยานยนต์) กฎหมายจราจร (หน้าที่พลเมือง) เป็นต้น

2. ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา : ผู้สอนควรศึกษาการนำตนเองเชิงลึก เพื่อใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนและสิ่งที่ตนสนใจ นำไปต่อยอดในการจัดการเรียนรู้กับเนื้อหาสาระต่าง ๆ กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนสนใจด้านช่างยนต์สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพและใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

3. ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้มีแนวทางการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้รับประสบการณ์ตรงมาจากชุดตัวอย่างสิ่งผู้เรียนสนใจ เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและเรียนรู้เพื่อให้เกิดค่านิยมความพอเพียงและมีคุณธรรมพื้นฐาน ดังนี้

3.1 สื่อการสอนผู้สอนควรที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและได้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ใช้สื่อรูปแบบของภาพ วิดีโอ ข้อความ ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน สามารถดึงดูดความสนใจมากกว่าที่ครูผู้สอนจะสอน โดยการบรรยายหรือสอนตามเนื้อหา โดยไม่มีอุปกรณ์สอน หากเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมจะสามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 แหล่งการเรียนรู้ การสอนก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวงการศึกษา โดยเฉพาะสื่อการสอนประเภทที่ผู้สอนและมีความสามารถในการหาบุคคล และแหล่งเอกสาร วิทยาการที่เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้เรียนสนใจเรื่องรถแหล่งเรียนรู้ด้านบุคคล ควรเป็นช่างผู้มีประสบการณ์จริง เป็นต้น

3.3 สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ควรมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้และนำไปใช้ในการเรียนการสอนภายในห้องเรียนได้

3.4 สื่อที่ใช้ควรช่วยขยายกรอบความรู้ลึก และทัศนคติของผู้เรียนในการเรียนรู้ เอาชนะข้อจำกัดการเพียงแต่การบรรยายในการสอนรูปแบบเดิม ๆ ทำให้เด็กมีความสนใจและต้องการเรียนใน

เรื่องต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การอ่าน ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ทักษะคิด การแก้ปัญหา เช่น สนใจเรื่องการแต่งรถ ควรใช้มุมมองว่าการแต่งรถ คือการพัฒนาศักยภาพด้านยานยนต์โดยใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมยานยนต์มาใช้ ไม่เพียงมองว่าการแต่งรถ เป็นค่านิยมเด็กแว่น เป็นต้น

4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

4.1 แบบการวัดประเมิน ควรสอดคล้องกับลักษณะและจุดประสงค์ของการวัด

4.2 ผู้สอนควรวางแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การวัดผลและประเมินผล โดยการประเมินที่หลากหลาย ไม่ควรมุ่งเน้นการทดสอบแบบปรนัยเพียงอย่างเดียว อาจพิจารณาเช่น จากแบบฝึก ผลงาน ชิ้นงาน การสอบถาม เป็นต้น

4.3 ผู้สอนควรกำหนดกรอบวัดและประเมินผล โดยพิจารณาคัดเลือก ความสำคัญให้ชัดเจนในการให้ประเมิน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จการศึกษาการเรียนรูปแบบนำพาตนเองการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตมี 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การเรียนรู้โดยตัวเองให้การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งควรให้ผู้เรียนสามารถเลือกสิ่งที่จะเรียน สนใจที่จะศึกษามาใช้ ได้อย่างอิสระ โดยควรมีผู้สอนสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเลือกจากความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักจะสามารถให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่มากขึ้น

2. การเรียนนำพาตนเอง เน้นการเรียนรู้โดยตนเองเป็นหลักแต่การเรียนจะเกิดผลสำเร็จที่ดีควรมาจากครูผู้สอนที่ให้ความรู้เช่นกันแต่ครูผู้สอนไม่ควรใช้บทบาทครูเกินไปจนทำให้เกิดความคาดหวังต่อผู้เรียน ที่สูงจนเกินไปควรเน้นความสนใจของผู้เรียน

3. การให้ผู้สอนใช้ประเด็นคำถามเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการคิดแบบนำพาตนเองมาเสถียรจากการเรียนรู้ในห้องเรียน มาให้ผู้สอนช่วยสกัดเอาความรู้ที่จากผู้เรียนไปสืบค้นมาพัฒนาต่อยอดให้มีความหลากหลายมิติมากขึ้น โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักโดยจะจงเป็นหลายบุคคล เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปอีกได้

4. การประเมินผลการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบนำพาตนเองเน้นกิจกรรมการเรียนที่ผู้เรียนสนใจ ดังนั้นรูปแบบการวัดประเมินผลไม่ควรใช้แบบทดสอบเดียวกับผู้เรียนทุกคนในการวัดผล ควรจะให้ความหลากหลายสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบนำพาตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดของผู้เรียนนอกระบบการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการศึกษานอกระบบ (ระวี จุฑาสงศ์, 2551; ผุสดี กลิ่นเกษร, 2563) สามารถสังเคราะห์ได้กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ตนเอง (Self-Analysis) 2) การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Teach to facilitate learning) 3) การปฏิบัติการ (Concrete Operation) และ 4) การประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นกระบวนการเรียนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติการเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมายและใช้กระบวนการเรียนรู้ ของตนเองอย่างหลากหลายมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามจนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะและ3.การศึกษานอกระบบ มีปัญหาหลายประการ เช่นปัญหาที่ยังเห็นได้ชัด คือ ความรู้ความสามารถของผู้สอนในสถานศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ต่อผู้เรียน ทำให้ครูคนหนึ่งที่ต้องแบกรับหน้าที่สอนหนังสือตัวคนเดียวในหลาย ๆ ทักษะซึ่งทำให้ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ได้เต็มประสิทธิภาพต่อผู้เรียนได้

ตรงสมรรถนะตามเป้าหมายที่ผู้เรียนกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Knowles (1975) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความรู้ เป็นทฤษฎีส่งเสริมการสร้างความรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากความเข้าใจตามประสบการณ์ ความเชื่อและความสนใจของตนเอง เป็นต้นในการหาความรู้ได้ กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ ที่ได้นำเสนอ การจัดการเรียนรู้ แบบนำตนเองส่งผลดีต่อผู้เรียน 3 ประการ ได้แก่ 1) ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้นกว่าที่จะรอให้ครูสอนอย่างเดียว 2) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายยิ่งขึ้นด้วยแรงจูงใจที่ต้องการเรียนโดยไม่มีภาระบังคับ และ 3) ทำให้ผู้เรียนจดจำความรู้และนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ดีกว่าและใช้ได้ในระยะยาว เมื่อก้าวถึงการเรียนแบบนำพาตนเองจึงมีความเหมาะสมที่ผู้เรียนสามารถนำใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ตลอดเวลาที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สอดคล้องแนวคิด ของอรอัมไพ บูรานนท์ (2554) ในส่วนของความหมาย “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการรับความรู้ทักษะและทัศนคติเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิดจนตายการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายพัฒนาบุคคลให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของสิรินธร สินจินดาวงศ์ และ ผุสดี กลิ่นเกษร (2563) กล่าวไว้ว่า ขณะเดียวกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาพรวมทั้งหมดของแต่ละบุคคล ตั้งแต่แรกเกิดจนเสียชีวิตผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพ และปรับตัว

ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ La Belle (1982) กล่าวว่า การศึกษาตามอัชฌาตัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง บุคคลสามารถแสวงหาและรับความรู้ ทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ ที่กระจำจืดเกี่ยวกับประสบการณ์ ในชีวิตประจำวัน และการแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สอดคล้องกับงานวิจัย ซึ่ง ผลการวิจัยแบบตัวเอเองมีผลยัง ไรกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมือง โดยใช้แนวทางการเรียนรู้นำตนเองในงาน ของ Tough (1971) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าเป็นการเรียนรู้ โดยเจตนา จงใจ ตั้งใจที่จะเรียนรู้ และจะเกิดขึ้นเมื่อคนใดคนหนึ่งผูกพันและมุ่งมั่น กับการเรียนเรื่องใด เรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับ มีการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองด้วย สอดคล้องกับ Knowles (1975) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็น กระบวนการคิดริเริ่มการเรียนรู้เอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตน กำหนดเป้าหมาย และสื่อการเรียนรู้ ติดต่อกับบุคคลอื่น หาแหล่งความรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ เสริม แผนการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนของตน ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ซึ่ง ผู้เรียนสามารถ เรียน ได้ดีกว่าที่จะให้ผู้อื่นริเริ่มการเรียนรู้ให้ เพราะผู้เรียนจะมีจุดหมายชัดเจนและมี แรงจูงใจสูง เรียน อย่างตั้งใจ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ สามารถพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีความ เป็นอิสระในการเรียน และจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ การ เรียนรู้แบบ ป่าตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาใหม่ ทำให้ ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเรียนรู้แบบนำตนเอง จึง เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับแนวคิด Griffin (1983) สรุปว่า การเรียนรู้แบบนำ ตนเองคือ วิธีการเรียนรู้และ วิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแสดงพฤติกรรมที่ หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนต้องควบคุมการเรียน และทำความเข้าใจเนื้อหาด้วย ตนเอง ด้วยการเรียนรู้สอดคล้อง Candy (1991) ได้วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำ ตนเองว่า ประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติของกระบวนการ (process) ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้ ผู้เรียนพัฒนาตนไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง และมิติของผลผลิต (product) คือ ลักษณะของผู้ เรียนรู้แบบนำตนเอง กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการ เรียน ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการสิ่งที่จะเรียน มีวิธีการเลือกและแสวงหาความรู้ มี กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียน การวางแผนการเรียนรู้ การค้นหาและเลือก แหล่งการเรียนรู้ ทั้งบุคคลและวิทยาการสื่อต่าง ๆ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการ ตัดสินใจ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการจัดการเรียนด้วย โดยอาจได้รับความช่วยเหลือ แนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือครู ซึ่งการเรียนรู้แบบนำตนเอง

บทสรุป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า 1) กระบวนการการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษามีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ครูให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเอง 2) บทบาทผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 3) ขึ้นปฏิบัติการ และ 4) ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 2. ข้อเสนอแนะทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา 3) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมีความสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล การได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับทักษะของตนเองจะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าวจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทายมากขึ้นสำหรับตัวเอง เรื่องสำคัญที่ต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการเรียนรู้ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและสามารถแสวงหาความเป็นไปได้ที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยสิ่งแวดล้อม เครื่องมือ รวมถึงช่วงเวลาฝึกฝนที่มากพอ จะทำให้พวกเขาสามารถการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้ไม่ได้อยู่ในรั้วโรงเรียนและช่วยให้เขาสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลที่ต้องพัฒนาทักษะครูศูนย์การเรียนรู้ให้มีสมรรถนะที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน
2. การจัดการเรียนรู้ควรมีการจัดที่มีหลากหลายรูปแบบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น ทำในสิ่งที่นักเรียนมีความสนใจที่อยากจะทำ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภาวะอิสระแบบนำตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่
2. ควรศึกษาและพัฒนาแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ชานเมืองของภาคเหนือประเทศไทย
3. ควรพัฒนารูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาในระบบที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในการเรียนรู้แบบคู่ขนานได้ในระบบการศึกษาของไทย

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2560). รูปแบบแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการเรียนรู้อัตนศึกษา. *Journal of HR Intelligence : HRi*, 12(1), 131-133.
- ชาญสิทธิ์ รัตนวงศ์ไชยา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล. [ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566. (2566, 18 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนที่ 201. หน้า 60-72.
- เพ็ญพักตร์ ชวยพันธ์. (2558). “การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)”. *penpakchauypan.wordpress*. จาก <https://penpakchauypan.wordpress.com>.
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2566). การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning). จาก <https://shorturl.asia/Fx1fL>
- ระวี จุฑาสงศ์ (สัจ โสภณ). (2565). การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ. (ธรรมมา เจียรธรวานิช, ผู้สัมภาษณ์)
- ระวี จุฑาสงศ์. (2564). มโนทัศน์ (CONCEPT) ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร. CYDEDUCHULA. จาก <https://shorturl.asia/L85GO>
- วรินทร์ สิริพงษ์ภัทร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2567). แนวทางการเรียนรู้แบบนาโนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนในสังคมยุคดิจิทัลไป. *วารสารวิทยาการจัดการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์*, 3(1), 1-24.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2564). การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *Lifelong Learning แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คนไทยพร้อมรับทุกวิกฤตการณ์โลก*. <https://www.nxpo.or.th/th/>

- สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์, และ ศุภติ กลิ่นเกษร. (2563). *การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงวัย*. ประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยคัดสรร สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4 หัวข้อ “การศึกษายุค Digital Disruption” วันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2563 ณ โรงแรมชาโต เดอ เขาใหญ่ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา หน้า 70-83.
- สุนีรัตน์ ปัดดาทุม, ชีระ ภูดี และ ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน. (2557). การศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 4(2), 60-65.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 5(2), 163-167
- อรอำไพ บุรานนท์. (2554). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุคืนแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร พงษ์กั้งสนานนท์. (2550). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต[วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Candy, P.C. (1991). *Self - direction for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and Practice*, San Francisco : Jossey-Bass.
- Griffin, C. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London: Croom Helm.
- Hiemstra, R. (1994). *Helping learners take responsibility for self-directed activities*. in R. Hiemstra & R. Brockett (Eds.), *New Direction for Adult and Continuing Education Overcoming Resistance to Self-direction in Adult Learning*, 64. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Knowles, M.S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Association Press.
- La belle, T.J. (1982). *Formal, nonformal and informal education: A Holistic Perspective on lifelong learning*. *International Review of Education*, P.161 The Hague: Hamburg and Martinus Nijhoff Publishers. www.nfe.go.th/0405/NFE-note/natte-bee02.html
- Tough, A. (1971). *The adult's learning projects*. form <http://ietl.org/tough/books/alp.htm>.
- Brigg, S. (2015). *20 Steps Towards More Self-Directed Learning*. Open Colleges. from <https://www.opencolleges.edu.au/.../29-steps-toward-more.../>
- Anderson, J. (2020). *The coronavirus pandemic is reshaping education*. QUARTZ. form <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/>